

MIĘŚNY (52) *ai*

mięśny (25), **mieśny** (3), **mięśny a.** mięśny (17), **miesny a.** mieśny (7); *mięśny MurzHist, MurzNT, KrowObr, SarnUzn, RejPos, RejZwierc, CzechRozm* (3), *SkarŻyw* (2), *StryjKron* (3), *CzechEp, LatHar, GrabPospR* (2), *PowodPr, KlonFlis*; *mieśny ModrzBaz*; *mięśny a. mięśny BartBydg* (2), *BielŻyw, GlabGad* (2), *LibMal* (2), *GliczqKsiąż*; *mięśny : mieśny Mącz* (5 : 2); *mięśny a. mieśny : mieśny a. miesny Murm* (1:1), *Mymer*¹ (1:1), *FalZioł* (6:1), *Calep* (1:4).

comp mięśni(e)jszy (1).

e jasne.

sg m N mięśny (7). ◇ *G* mięśn(e)go (1). ◇ *f N* mięśnã (4), mięśn(a) (5). ◇ **[I** mięśnã.] ◇ *L* mięśn(e)j (4). ◇ *n G* mięśn(e)go (1). ◇ *A* mięśn(e) (2). ◇ *I* mięśnym (1). ◇ *pl N subst* mięśn(e), mięśni(e)jsz(e) (5). ◇ *G* mięśnych (6). ◇ *A subst* mięśné (16); -é (2), -(e) (14).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XVIII w.

Przymiotnik od „mięso”:

1. *Od znac. ‘miękkie części ciała ludzkiego i zwierzęcego, często o przeznaczeniu jadalnym’* (48) :

a. *Sporządzony z mięsa (o potrawach); ex carne, carniun Cn* (10) :

Wyrażenia: »kiszka mięśna« (1): *Offa – Kifzka mieśna, ftuka mieśfa. Kęś mieśfa. Calep* [725]b.

»mięśna polewka« = *rosół*; *carniun ius Cn* [szyk 5:1] (6): *ktorego picia albo firopu możelz pożywać y w mięśney polewczę FalZioł* I 31a, I 86a, 90d, 120a, 123c, V 82.

»mięśna(-y) potrawa, pokarm« [szyk 2:1] (2:1): *Mącz* 17a; *wielki to cud záprawdę gdy pátrzał iřz oni duchowie/ nie ćieleşni/ mięśnych potraw ná ziemi vżywáli. SkarŻyw* 119; *LatHar* 125.

b. *Będący tkanką mięśną* (5) : *Czemu pierfi w nátrz fã okrągłe á nie zaproznione zarofcienim mięśnym. GlabGad* D5v, H6v.

Przen: Podatny na działanie łaski bożej, dobry (o sercu) (3) :

W połączeniu szeregowym (1): *á což my im vczynimy/ iefli ich Bog fãm nie przerobi/ á kãmiennego ich fercã nie obrzeże: a nowego mięśnego/ miekkiego y powolnego nie vczyni? CzechRozm* 68v.

W przeciwstawieniach: »kãmienney (2), opoczysty ... mięśny« (3): *y będę s ćiebie wyrzucãł ferce kãmienne/ á będęc dawał ferce mięśne/ iřz będziefz fluchał y wierzył Ewãniełey* [!] *KrowObr* 47. *Cf W połączeniu szeregowym, Szereg.*

Szereg: »mięśny i miękki« (1): *Pãnu Bogu dziekuy iżeś fię iuz tãkiego Teftãmentu doczekał/ któryć z fercã opoczýłtego/ mięśne y miękki [...] czyni SkarŻyw* 3. [Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.].

c. *Odżywiający się mięsem, jedzący mięso* (2) : *Carnivorus, Zãrłok mięśny. Mącz* 39a.

W połączeniu szeregowym (1): *Tãkżeć w R.P. Krześciãńkiew/ te kielifzne/ winne/ mięśne/ y ćieleşne fekty/ iãko fã/ Huřsitow/ Luterãnow/ Waldenczykow/ y onym podoebn* [!] [mogã się tolerowãć] *PowodPr* 37.

d. *Żyjący w mięsie* (2) :

Wyrażenie: »mięśny czerw, robak« = *terma Myrner*¹; *termes Mącz* (1:1): *Mymer*¹ 28v; *Termes etiam est vermiculi genus carnem exedens, Mieśny robak. Mącz* 450b; [ArtNom E4v].

e. *Związany pośrednio z mięsem* (29) :

α. O przedmiotach: związany z handlem, przechowywaniem i przygotowywaniem mięsa; *carnarius Cn* (28) :

Wyrażenia: »hak, widły, ząb mięsny(-e)« = *widelec; fuscina Murm, BartBydg; furca carnaria Murm [szyk 2:1] (1:1:1): Furca carnaria. eyn fleifch gabel Myęfne wydly. Murm 142, 144; BartBydg 62b.*

»mięsna jatka« = *laniena Mymer¹, BartBydg, Calep; carnarium Mącz, Cn; macellum Calep, Cn; lanarium Calep; taberna carnaria Cn [szyk 5:5] (10): Mymer¹ 14; BartBydg 79; BielŻyw 123; Ich ssobothi therafz przefchley na Nyedzielyą wnoczy wlyafł do Iathek myąfznych na Rynku, lyezaczich y pokradl myeśfo kthore wyedney yathcze nalyazł *LibMal 1548/147v, 1552/172v; Mącz 39a; Calep 581a [2 r.], 624b; Ichthyopagi máią ryb doftátek/ Ze im teź mięsnych nie potrzebá iátek. KlonFlis C.**

»mięsna s(z)piżarnia« = *carnarium Mącz, Calep [szyk 1:1] (2): Mącz 39a; Carnarium – Spizarnią mięfzną Calep 166b.*

W przen (14) :

Zwrot: »na mięsne jatki (się) wyda(wa)ć, wydany« = *narażać (się) na zgubę; securi cervices subicere Mącz [szyk zmienny] (13 : 1): MurzHist M4v; GliczKsiąż C8v; Mącz 378b; Pewnie to wiedząc/ iż ią [duszę] ma wydać práwie ná mięsne iátki á ná wieczne męki y vdręczenie iey/ połpołu y s ciálem fwoim. RejPos 247; RejZwierc 37v; CzechRozm A8v, 253; ktorzi [panowie radni] zdáliby fię Rzeczpołpolitą zdrádzáć ábo ná mieśne iátki wydáwáć [qui prodere rempublicam viderentur]/ iefliby wedle powinności fwey nieopieráli fię Pánu/ gdy by co chciał nád przyfłtoyność poczynáć *ModrzBaz 50; StrykKron 657, 692, 722; CzechEp 9; GrabPospR K3, K4.**

β. [O opłatach za mięso:

Wyrażenie: »mięsna wolnica« = *okresowe zwolnienie od opłat związanych z handlem mięsem: Targowego dorocznego i z mięsną wolnicą, która się poczyna od św. Bartłomieja [24 VIII] aż do Zapustu, przychodzi do roku citra vel ultra 152 zł 20 gr. OpisyPozn 1564 nr 9. [idem], 1564 nr 12.*

αα. W funkcji rzeczownika »mięsne« = *opłata pieniężna wnoszonaa przez chłopów na rzecz pana zastępująca dawną daninę tu mięsie: Królestwa i mięsnego dawają wszyscy pro anno [...] mc. 2/12/0 LustrSand 116, 120, 127, 128, 132.]*

γ. O dniach, w których wolno spożywać mięso (1) :

W przeciwstawieniu: »mięsny ... postny« (1): *MurzNT 13v cf Wyrażenie.*

Wyrażenie: »dzień mięsny« = *dies carniū, dies esui carniū designatus Cn (1): żebych abo cztérdzieści dni wrzeczy iako pán Chrifthus pościli abo niektóre dni mięsne niektóre pośtné/ rybne/ i mlęczné poftanowili *MurzNT 13v.**

2. Od znac. 'ciało': *cielesny, materialny, zmysłowy (1) : że zá thą fpráwą w wierze nie będzie inż żadnego MYSTERIVM trzebá/ iedno rozumu potrzeb' lámeo będzie/ á oczu y wízn mięsnych *SarnUzn H5.**

a. [O ciele ludzkim w odróżnieniu od duszy, grzesznym pierwiastku w człowieku w odróżnieniu od łaski:

Szereg: »mięsny lub cielesny«: *tákżec nie Zakon Boży winien/ że człowieká nie wśpráwiedliwía/ ále człowieczy niedośtátek/ że mięsny lub ciełefny iefł. *BudUrząd 43v.]**

3. Od znac. 'mięsz owoców': duży, mięsisty, zawierający więcej mięszu niż soku (1) : FIGI łą dwoiakie, świeże y łuche/ Świeże łą małe y moczy dla wilkości gich zbytney/ łuche FIGI łą lepsze y mięśniejze *FalZioł* III 15a.

*** Bez wystarczającego kontekstu (2) : Carnalis, Mięśny/ niekiedy cielesny/ in Bibliis tantum usitatum. *Mącz* 39a, 39a.

Synonimy. 2. cielesny, materyjalny, widomy.

RS